

הרטוריקה של השיח הפוליטי הפימנסטי..

עיון אנליטי

בלאגה الخطاب السياسي النسوي ... دراسة تحليلية

The rhetoric feminist political discourse...an analytical study

الباحثة: أماني چاسب عبد

Amani chasib Abd

Amani77763@jmail.com

المشرف: أ.د رحيم راضي عبد

Prof.Dr Rahim Radi Abd

ملخص البحث

تسلط هذه الدراسة الضوء على الخطاب السياسي النسوي البلاغي، وذلك من خلال تحليل الوسائل البلاغية ووظائفها في الخطاب السياسي، وما يحتويه من مكونات تجعله النشاط الأكثر تأثيراً وإقناعاً بين المستمعين، وإثارة عواطفهم، من أجل تحقيق مصالح سياسية. ولتحقيق هذه المصالح، يعتمد على استراتيجيات بلاغية، منها استراتيجية الإيتوس والعاطفة والمنطق. ومن الناحية الدلالية والبلاغية، قدمت هذه الدراسة تحليلاً دلالياً لأهم الظواهر والأساليب الدلالية. واختتمت هذه الدراسة ببلاغة الخطاب السياسي وأثرها على الجمهور، وشرحنا طبيعة الخطاب والبلاغة، والخطاب النسوي، وخصائصه، واختلافه عن الخطاب الذكوري، ومزايا الخطابات النسوية، واختيار المصطلحات السياسية، فهناك سياسيون إسرائيليون جريؤون، لديهم العديد من الخطب التي يدافعون فيها عن الأحزاب والحكومات. في هذه الخطب يهاجمون كل من يحاول مواجهتهم باستخدام الوسائل البلاغية المقنعة.

الكلمات المفتاحية: البلاغة، الخطاب السياسي، النسوية.

Abstract

This study sheds light on the rhetorical feminist political discourse, by analyzing rhetorical means and their functions in political discourse, and the components it contains that make it the most influential and persuasive activity among listeners, and stir their emotions, in order to achieve political interests. To achieve these interests, it is based on rhetorical strategies, including the strategy of etos, pathos, and logos.

From a semantic and rhetorical point of view, this study provided a semantic analysis of the most important semantic phenomena and methods. This study concluded with the rhetoric of political discourse and its impact on the audience. We explained the nature of discourse and rhetoric, feminist discourse, its characteristics, its difference from male discourse, the advantages of feminist discourses, and a choice of political terminology, as there are Bold Israeli politicians, who have many speeches in which they defend parties and governments. In these speeches, they attack anyone who tries to confront them by using persuasive rhetorical means.

Keywords: rhetoric, political discourse, feminist.

מקציר

מחקר זה שופך אור על השיח הפוליטי הפמיניסטי הרטורי, על ידי ניתוח אמצעים רטוריים ותפקידיהם בשיח הפוליטי, והמרכיבים שהוא מכיל שהופכים אותו לפעילות המשפיעה והמשכנעת ביותר בקרב המאזינים, ומעוררים את רגשותיהם, במטרה להשיג אינטרסים פוליטיים. כדי להשיג אינטרסים אלה, הוא מבוסס על אסטרטגיות רטוריות, כולל האסטרטגיה של אטוס, פאתוס ולוגו.

מנקודת מבט סמנטית ורטורית, מחקר זה סיפק ניתוח סמנטי של התופעות והשיטות הסמנטיות החשובות ביותר. מחקר זה הסתיים ברטוריקה של השיח הפוליטי והשפעתו על הקהל. הסברנו את מהות השיח והרטוריקה, השיח הפמיניסטי, מאפייניו, ההבדל שלו מהשיח הגברי, היתרונות של שיח פמיניסטי, ובחירת טרמינולוגיה פוליטית, שכן יש פוליטיקאים ישראלים נועזים, שיש להם נאומים רבים שבהם הם מגנים על מפלגות וממשלות. בנאומים אלו הם תוקפים את כל מי שמנסה להתעמת איתם באמצעות אמצעים רטוריים משכנעים.

מילות מפתח: רטוריקה, שיח פוליטי, פמיניסטית,

הקדמה:

הֶרְטוֹרִיקָה: היא אמצעי רציונלי לשכנוע אינטלקטואלי, שכן הוא אינו מפריד בין השכל לטעם, לא

בין הרעיון למילה, ולא בין התוכן לצורה. הדיבור מזין את המחשבה לבדו, אך הרטוריקה להוטה על תקפותם של רעיונות ומידע, ולאחר מכן מציג אותם בצורה ברורה והולמת לתנאי הנמענים.

אריסטו מצטט לפעמים את האיליאדה, שירה מוקדמת אחרת ונאומים בטרגדיה היוונית כדי להמחיש את הפרקטיקה הרטורית. תפקידה החשוב של הכריזה ביוון בשתי המאות לפני אריסטו מומחש היטב על ידי הנאומים הרבים שההיסטוריונים הרודוטוס, תוקידידס וקסנופון כללו ביצירותיהם.

והרטוריקה מובנת בדרך כלל "כשימוש בסמלים כדי לגרום ולתאם פעולה חברתית." ברוב הפעמים, הפונקציה הרטורית של סמלים היא בתכנון (אם כי לא תמיד). כאמנות או שיטה, הרטוריקה עוסקת בבחירה וסידור תכליתי של סמלים; זה שיח מכוון. סמלים מתייחסים לכל מערכת סימנים משמעותית שהיא התייחסותית.

בין מערכות הסמל האנושי, השפה היא הבסיסית ביותר. זוהי גם הנפוצה והמורכבת ביותר מבין המערכות הללו וזו המשמשת בצורה הברורה והמפורשת ביותר כדי להשפיע על אחרים. תיאום פעולה חברתית מרמז על השפעה כלשהי.

מילות יחס: רטוריקה, שיח פוליטי, פימנסטי, ישראלי.

חשיבות המחקר:

חשיבות המחקר הזאת באה לידי ביטוי, כי צריך לנו לדעת הסוג הזה של המדע הלשוני שהוא הרטוריקה של השיח הפמנסטי בתקופה מסוימת בישראל.

מטרות המחקר:

1. לשפוך האור על סוגי הרטוריקה שמשמשים בהן בשיח הפמנסטי. 2. לדעת איך השיח הפמנסטי משפיע בקורא הישראלי.

3. לדעת כי רטוריקה היא תכונה של כל התקשורת האנושית ובעלי חיים.

אובייקט וחומר:

הרטוריקה של השיח הפוליטי הפימנסטי הישראלי.. עיון אנליטי. השתמשתי במקורות כל כך חשובים שמתעניינים בשאלת השיח.

מבוא:

רטוריקה (מיוונית, רטור "rhetor", או רטורן "orator") הוא אחד מהשלושה (שאר החברים הם

דיאלקטיים וקדוקים) אמנויות ליברליות מקוריות או טריווים "trivium" בתרבות המערבית. בזמנים עתיקים וימי הביניים, הרטוריקה והדיאלקטיקה הובנו כדי לכוון להיות משכנעים. הרעיון של רטוריקה עבר מעת לעת במהלך ההיסטוריה של 2000 שנה. היום רטוריקה מתוארת בדרך כלל כאמנות השכנוע באמצעות השפה. רטוריקה יכולה להיות מתוארת כדרך משכנעת שבה מספר נושא או רעיון במאמץ

[Connor, 1996, p. 12]. לשכנע

ההגדרות של הרטוריקה השתנו במשך מאות שנים. נאמר בהקשר זה שהיא סופיסטיקה, מלכת האמנויות החופשיות, הוותיקה ביותר במדעי האדם, סגנון, הונאה, היגיון שווא, היגיון מעשי, שפה רגשית ופרוזה

סגולה, מה שאובי אומרים, דבר בלי סוף. לאחרונה, היא זכתה לכינוי "תקשורת תכליתית"

("communication") ("Purposive") וההגדרה האחרונה הזו תוארה כ"תווית ניטרלית להדהים"

[Sloane, 2001, Part 1, p. 27].

בספרו (הרטוריקה) אריסטו הגדיר אותה כי :

הרטוריקה היא אמנות הנאום והשכנוע הבריות ושידול הדעת, והיא גם השימוש הפרפורמטיבי בשפה למטרות השכנוע. והרטוריקה היא האומנות למצוא טיעונים ולבנות אותם מבחינה לוגית. ומהגדרות גם:

"ככושר או כאמנות המסייעים לקבוע מהם האמצעים הנאותים (האמינים ואת אלה שלכאורה) ביותר לשכנוע הנמען בכל מקרה". ובמקורותיה ביוון וברומא הרטוריקה נחשבה "כקטגוריה של ידע, וכאמנות הדיבור המוצלח".

הרטוריקה מבחינה דיאלקטיבה:

"הרטוריקה היא מקבילה* של הדיאלקטיקה. " שתיהן עוסקות בנושאים השייכים באורח כלשהו לתחום הידע המשותף לכלל האנשים, ידע שאינו מוגדר במסגרת של מדע מסוים. ומבחינת (הקומוניקציה) הוא מגדיר אותה:

כ "פעילות לשונית שאינה עוסקת רק בקומוניקציה, אלא משתמשת בלשון בדרך רפלקטיבית במטרה להשפיע על הנמען לאמץ לעצמו את עמדותיו ואת אמונותיו של הרטוריקן".

מופיעה הרטוריקה בגלגוליה ההיסטוריים בשתי צורות: ארגון הטקסט כדי שייראה "יפה", וארגון השיח למטרות של "שכנוע" פוליטי, משפטי או פרסומי (הקריטריון הנבחן הוא היעילות והתועלת שבמסר הרטורי).

תולדות הרטוריקה משקפות מחלוקת עמוקה בין הוגים הרואים בה שיח אשלייתי, המרחיק אותנו מידיעת האמת, לבין אלה הרואים בה חלק בלתי נפרד מן השימוש הלוגי בדיבור או לחלופין – מן הממד היצירתי והמשחקי של התקשורת האנושית. [אריסטו, 2002, 19, 47, 49, 50].

והרטוריקה מובנת בדרך כלל "כשימוש בסמלים כדי לגרום ולתאם פעולה חברתית". ברוב הפעמים, הפונקציה הרטורית של סמלים היא בתכנון (אם כי לא תמיד). כאמנות או שיטה, הרטוריקה עוסקת בבחירה וסידור תכליתי של סמלים; זה שיח מכונן. סמלים מתייחסים לכל מערכת סימנים משמעותית שהיא התייחסותית. בין מערכות הסמל האנושי, השפה היא הבסיסית ביותר. זוהי גם הנפוצה והמורכבת ביותר מבין המערכות הללו וזו המשמשת בצורה הברורה והמפורשת ביותר כדי להשפיע על אחרים. תיאום פעולה חברתית מרמז על השפעה כלשהי. התיאום של פעולות חברתיות מכסה קשת רחבה של דאגות: החל מתחושות כמו התרוממות רוח או דיכאון המשתקפים במילים, בטונים או במחוות; לאמונות המשתקפות בדעות, טיעונים ואיזמות; לפעילויות פיזיות המכוונות לניהול יחסים חברתיים (כגון פנייה לעזרתו של חבר או קמפיין למען מועמד פוליטי). לסיכום, הדאגה הבסיסית של הרטוריקה היא כיצד צד א' (רטור) מדבר או כותב למפלגה ב' (קהל) כדי להשפיע על הבחירות של אותו אדם [Hauser, Gerard, 2002, p32].

הרטוריקה היא אמצעי רציונלי לשכנוע אינטלקטואלי, שכן הוא אינו מפריד בין השכל לטעם, לא בין

הרעיון למילה, ולא בין התוכן לצורה. הדיבור מזין את המחשבה לבדו, אך הרטוריקה להוטה על תקפותם של רעיונות ומידע, ולאחר מכן מציג אותם בצורה ברורה והולמת לתנאי הנמענים. [الأسمّر راجي, 2011, 30].

ההיסטוריה של הרטוריקה

הרטוריקה לפני אריסטו:

רטוריקה היא תכונה של כל התקשורת האנושית ובעלי חיים, חובר על ידי המושל מצרי מתישהו לפני 2000 לפנה"ס, היא נותנת עצות כיצד לדבר ומתי לשתוק אם מובאים בפני שופט או שליט. חלק ממה שנאמר דומה לפקודות בתנ"ך, משלי ט"ז: 16 אומר, "מילים נעימות הן כמו חלת דבש, מתיקות לנפש ובריאות לעצמות". והכוונה (הדיבור נעים מגביר את יכולת השכנוע).. יש ספרות רטורית ענפה, שני אוספי נאומים וכתובה על רטוריקה, מסין העתיקה

והודו. היצירה הקדומה ביותר ששרדה בספרות היוונית היא האיליאדה, המיוחסת באופן מסורתי לדמות ערפילית בשם הומרוס, שחי אולי כשבע מאות שנה לפני ישו. האיליאדה והשיר הנלווה לה, האודיסאה, מייחסים ערך גבוה לדיבור רהוט, כמעט שווה ליכולת צבאית, ומכילים גרסאות פיוטיות רבות של דיונים ונאומים שכבר משתמשים בתכונות של טיעון, סידור וסגנון. אריסטו מצטט לפעמים את האיליאדה, שירה מוקדמת אחרת ונאומים בטרגדיה היוונית כדי להמחיש את הפרקטיקה הרטורית. תפקידה החשוב של הכריזה ביוון בשתי המאות לפני אריסטו מומחש היטב על ידי הנאומים הרבים שההיסטוריונים הרודוטוס, תוקידידס וקסנופון כללו ביצירותיהם. המפורסמים מבין הנאומים הללו הם אנטיפון, ליסיאס, איזוקרטס, אסקינס ודמוסטנס [p. 207, Kennedy, George, 1992].

הראשיתה של הרטוריקה כתחום אומנות מובחן ומודע שניתן ללמוד, וללמד אותו, היא בסיראקוז

שבסיציליה, במאה החמישית. בשנת 467 חל שם מהפך פוליטי שכתוצאה ממנו יכלו אזרחים רבים

שגלו קודם לכן מן העיר לחזור אליה, והם תבעו בחזרה את רכושם. היה גל של תביעות משפטיות בענייני רכוש, ועל רקעו פיתחו שני האזרחים הסיראקואזיים קוראקס וטיסיאס שיטה שנועדה ליעץ לאנשים כיצד לנהוג בבתי הדין. קוראקס, המבוגר שבשניים, הוא שטבע את הגדרת האומנות כ"מלאכת השכנוע", וטיסיאס, תלמידו, היה המורה של שלושת הרטוריקאים הגדולים גורגיאס (483-370) (ליסיאס 404-323) ואיסוקרטס (326-228) (מכאן ואילך מתפשטת האומנות בכל ערי יוון באמצעות המורים הנודדים, הסופיסטים, ומתפתחות שתי מסורות עיקריות. האחת, המסורת הסיציליאנית, מתקשרת בעיקר בדמותם של גורגיאס ותלמידיו, ועניינה בהפקת לשון מלאכותית כמו פיוטית והרשמה באמצעות יפי הסגנון. המסורת השנייה מקורה בעיקר באיוניה ומרכז יוון, והיא מתקשרת לשמות ידועים כפרוטאגורס (480-410) (ובן זמנו הצעיר ממנו, פרודיקוס מקאוס, ועומדת בעיקר על החדות והדיוק בניסוח. [אריסטו, 2002, 1].

שאלת הנשאלת לא לשם קבלת תשובה, שכן היא רומזת על התשובה, והתשובה עליה יודעת לנמנעים, לכן כם אין מצפים לתשובה. מטרת השאלה האטואית, להדגיש, להבליט עניין, לעורר מחשבה, לשכנע. (איאת סאלם, ראהיים ראדי: 2022, 340).

החיבורים (התזות) הרטוריים הראשונים: מאריסטו ועד קווינטיליאן: עבודת הגמר (התזה) שפרסם קורקס התמקדה בעיקר בתכונות השכנוע של השיח בעל פה הנאמר בבית המשפט. אבל החל מהמאה הרביעית לפני הספירה, אריסטו הרחיב אותו לשיח כתוב חשבו על המאפיינים המשכנעים של המילה באמנה מוסדית שכותרתה "הרטוריקה". נבדקות ההשפעות הפסיכולוגיות

שמייצרת המילה על הנמען שלה, הגישות שעליו הרטוריקה (Rétorique) (La) לאמץ כלפי הקהל שלו, והשפעות סגנוניות, ומבני חשיבה מה שעשוי להעניק לשפה את כוח השכנוע, גם אריסטו מתעקש על אופי (הטרנס-דיסציפלינרי) לרטוריקה, זו מהווה טכנולוגיה בת קיימא (י.שם) בכל התחומים בהם הצורך בשכנוע חיוני (הכרחי),

בצורה כזו או אחרת [בארט רולאן, 1994: 10].

במאה הראשונה לפני הספירה, קיקרו (שישרון), בתורו, ניגש לרטוריקה, במיוחד בשתי חיבורים: דה אורטורה ואורטוריו, הוא שוקל להתאמן כעורך דין והשימוש שלו בדיבור בהקשר של התרגול בדאורטורי (הרטוריקה) כמו באורטוריה (למ. טיף), קיקרו מייחס לרטוריקה תפקיד מרכזי בחייו של האזרח הרומי. והאחרון אכן נקרא להתבטא באופן אקטיבי בעניינים פוליטיים, משפטיים או כלכליים. בכל נושא שנדון בפורום, בזירה הציבורית, האזרח הרומי האידיאלי צריך תמיד להיות מסוגל להביע את נקודת המבט שלו ולחלוק אותה עם אחרים ככל האפשר. הרטוריקה בדיוק נותנת לו את האמצעים לבטא את עצמו ביעילות [1966: III], Cicero, I, II.

האימפריה הרטורית הקלאסית:

מסתבר שהרטוריקה מטרתה מעל הכל להתגייס. הוא דוחף לפעול בכיוון אחד ולא בכיוון אחר ולקבל החלטה אחת ולא אחרת. לכן מניחים, על ידי הדובר, היכרות מעמיקה עם הפסיכולוגיה של המאזינים. זה גם מניח שהדובר נהנה מידע רחב מאוד, בעוד שהאחרון אולי יצטרך להפיץ את משאביו בכל מיני הקשרים. בדה אורטורי (הרטוריקה) קיקרו מונה את התכונות של נואם אידיאלי. חייב להצטיין בפילוסופיה, בדקדוק, מוזיקה, מתמטיקה, גיאומטריה, אמנות דרמטית, משפטים, מחול, היסטוריה... דמות אידיאליסטית זו מדברת היטב על האופי המרכזי והבינתחומי של הרטוריקה [Cicero, 1964].

מאז העת העתיקה הקלאסית, הרטוריקה יצרה אימפריה אמיתית, לא רק שזה רב תחומי, אבל גם בגלל שהוא כולל הרבה תחומים חופפים ומשלימים. נוגע בעיקר לאמנות הדיבור היטב, ולדעת להתבטא היטב בפומבי (מקומות ציבוריים). זוהי אומנותו של הדובר המעשי למי אכפת מביטוי. זה בדרך כלל משתרע על אמנות השכנוע והשפעה על מקבל המסר כל מיני טכניקות מילוליות ולא מילוליות.

[Forestier, Georges, 1993].

שימוש בשאילה ריטורית:

כל המספרים השתמשו בשאילה ריטורית בסיפור שלהם המטרה מהסגנון הזה להדגשה כגון:
□ כך כך למה, אשת אברהם ? על מה ולמה) ?סיפור ירק לשבועות). (مجيد عبود:

108(2018:

בדרך זו, ליפול תחתיו תנוחת גוף, מחוות, הבעות פנים ותמונות כלולים אם המטרה היא להשיג תמיכת קהל. מכאן שהיא מוגדרת כאמנות הרטוריקה ותפקידה הופך ליותר דידקטי מאשר מעשי: הנואם למעשה מלמד טכניקות יעילות שמאפשרות שכנוע, בלי לתרגל רטוריקה בעצמו. לבסוף, היא מהווה תיאוריה כללית לקליטת נאומים, ככל שזה לתרגול רטורי והוראת שכנוע המשמעות רק ביחס להשפעות שמייצר ההודעה על הנמען שלה [pp. 1-76]. 1980, Marc, [Fumaroli]. כל זה בחלק התיאורטי. באשר לחלק היישומי, לקחנו דוגמאות מבדיחות וקריקטוריות וניתחנו אותן

מבחינה רטוריקה ופרגמטיקה, כדי להבהיר את האמצעים הריטוריים בבניית הבדיחה וקריקטורה

ותפקידן מבחינה הפרגמטיקה. (زهو نجت د. رحيم راضي: 2022. 324

הרטוריקה הקלאסית פירושה רטוריקה צרה במושג ג'רארד ג'נט, או רטוריקה ספרותית, או רטוריקה סקולסטית בתיאור זה הוא התכוון, לכך שהרטוריקה שהייתה עם אריסטו ורטוריקאים יווניים ורומיים אחרים עסקו בשיח על כל רבדיו או חלקיו (טיעונים, עיבוד, זיכרון ופעולה) הפכה לרטוריקה בעידן המודרני, היא עוסקת בסגנון או באמנות הביטוי בלבד, אבל בחלק מהסגנון שהוא המטאפורה. ניתן להסביר זאת בכך שהשיח הספרותי משתלט על התיאוריה הרטורית, שהפכה לתיאוריה בספרות ולא לתיאוריית השיח המשכנע. משמעות הדבר היא שהרטוריקה הקלאסית היא אותה שפה הדמיונית שעוסק בעיצוב הדיבור, והתמקדות בהצהרה, ובסגנון, וביצירתיות ובאמנות האמירה, והתנועה בין המטאפורה ומטונימיה, או בין תמונות של שכנות דומות. [مشبال, محمد], 11

המונח "רטוריקה חדשה" עצמו נולד בשנת 1908 לספירה, בכותרתו של אחד הספרים המפורסמים שכתב ההוגה הבלגי יליד "פרלמן (Ch) (Perelman). "תחת השם (מאמר על הוכחה: רטוריקה חדשה) ספר זה מסתמך על ניסיון לבסס מחדש את ההוכחה (אֶרְגוּמֵנְט) או הטעון הראיתי (דדוקטיבי ארגומנט) כהגדרה הגיונית במובן הרחב, כטכניקה מיוחדת ומובחנת ללימוד חשיבה חקיקתית ומשפטית באופן

ספציפי והרחבותיו לשאר תחומי השיח המודרני, הסקול הזה נודע לימים כ"הסקולה של "בריסל"

והתפצל לזרמים רבים ושונים בשנים הבאות, כפי שעלה מחקר ההיגיון השיפוטי. (עם זאת,

עד מהרה זה התעלה מעליו לפילוסופיה ולאידאולוגיה בכלל, עד שהסתיים בעשור האחרון של שנות השמונים למה שמכונה משבר הפורמליזם והטבע החדש, בדרך כלל מצוין בעקרונותיו שהוא סובב על הפונקציה התקשורתית של השפה, ושזה לא מושרש במסורת הרטורית הקלאסית, בהתחשב בכך השיח הארגומנטי עוסקת בתורה בצורות רטוריות ככלים סגנוניים ואמצעי השכנוע והארגומנט. [فضل، صلاح، ١٩٩٠: ٦٦-٦٥]

ישנן הגדרות שונות לארגומנטציה, אבל כולן מציינות פעילות של טיעון, כלומר פעילות שבה מעלים

טיעונים ומעריכים אותן (arguments). המילה "טיעון" בעברית מציינת גם תואר הפעולה וגם את התהליך שלה.

הארגומנטציה העוסקת בטיעונים נוסדה כענף של הרטוריקה, תורת השיח, סופיסטים כפארמנידס ופילוסופים כסוקרטס, אפלטון ואריסטו השתמשו בה ככלי אפיסטמולוגי כדי ללמוד וללמד אחרים על העולם ועל טבעו. סוקרטס ואפלטון העדיפו ללמוד על העולם דרך בניית והערכה של טיעונים דדוקטיביים, כלומר, בעזרת הלוגיקה הדדוקטיבית שמשמשת בסדרת היקשים (Syllogism) שנבנים מהכלל (החוק) אל המסקנה. הם סברו שהחווים מתעתעים, לכן למידה או ידיעה (Knowing) באמצעותם עלולה לסלף את האמת. אריסטו לעומתם ביקש ללמוד ולדעת על העולם דרך הפעלת החושים בטבע כדי לגלות את החוקיות שבו, ואכן הוא אחד מאבות ההסקה האינדוקטיבית לחיפוש, לזיהוי, ולגילוי החוקיות דרך התבוננות בפרטים. [רשיד, ריזואן מגיד, ٢٠١٥: ٢, ٣]

והארגומנטציה (Argumentation) היא סוג מסיגי הטקסט ((types text המשמש לקידום קבלה של אמונות או רעיונות מסוימים, ולהעריך אותם כנכונים ולא שקריים, חיוביים ולא שליליים. הארגומנטציה תרגול חברתי תקשורתי. לכן, השיטות, הטכניקות והכלים של עולי הרגל שונים מחברה אחת לאחרת ומתרבות אחת לאחרת, ואף שונים ממגזר חברתי אחד לאחר בתוך אותה תרבות. והטיעונים שבהם משתמש חבר הציבור כדי להפגין את הערכתו לרעיון עשויים להיות שונים מאלה של אחרים של אדם מהאליטה המשכילה משתמש בו כדי להוכיח את הערכתו לאותו רעיון, והטיעונים שבהם משתמשת

נשים כדי להוכיח את תקפותה של סוגיה שונים באופיים מהטיעונים שגבר עשוי להשתמש בהם כדי

להוכיח את תקפותה של אותה סוגיה אפילו למרות שכולם שייכים לאותה חברה וסופגים את אותה

תרבות. ההבדל באופי הטיעונים ושיטות הארגומנטציה בין התרבויות השונות. [عبد اللطيف، عماد، ١١٦, ١١٥, ٢٠١٢]

והארגומנט הוא פרקטיקה הרטורית הקשורה בתקשורת בהסוגים השונים של השיח האנושי על כל צורותיו, למעט שיח הפגנתי. והוא שיח המופנה לנמען (יכול להיות אותו דובר או יותר), ומבקש לדחוף אותו לאשרר ברעיון, או דעה, או עמדה או התנהגות, או לשנות את דעתו, עמדתו או התנהגותו. האישור נעשה על ידי הצגת טיעונים התומכים בטענה, או הפרכת הטענה הנגדית או הם טיעונים המתייחסים לתבונה, והיא או טיעונים משפיעים המתייחסים לרגשות ולדחפים פסיכולוגיים. [بنو هاشم (الحسين)، ٢٠١٤]

אשר לזרם השני ברטוריקה החדשה, הוא עלה באמצע שנות השישים של המאה הזו, הפרויקט שלו התפרש על פני שני העשורים הבאים, זה לא היה קשור לרטוריקה ההגיונית של פרלמן. במובנים מסוימים זה אפילו פועל בכיוון ההפוך לו ולהסקולה של בריסל. הרטוריקה החדשה הזו נולדה בחיק הסטרוקטורליזם הביקורתי שעוסקת עם המורפולוגית הברורה והחידוש שלו הוא בכך שהוא עומד נגד המסורת הסכולסטית של הרטוריקה הפילולוגית. הוא מיוצג על ידי קבוצה של מה שהוא כינה הרטוריקנים החדשים רובם נמצאים בצרפת, כמו "ג'רארד ז'נה", "ז'אן כהן", "טודורוב" וקבוצת M, או "קבוצת לגה", כפי שהיא מכונה לפעמים. הם נפגשים

ברבים מעקרונותיהם והישגיהם כגון מחקרים מטפוריים ובלשניים בתרבות האנגלית והאמריקאית

השונה מבחינת תוכניות הלימודים והיעדים. עם זאת, הם שואבים את אופק הידע שלהם מזרמי מודרניזציה זה עולה בקנה אחד עם תנועות התחדשות אחרות כמו הביקורת החדשה, הרומן החדש, הקולנוע החדש, כולם מייצגים תופעות דומות במקורם. [فضل، مصدر سابق، ٦٦]

מכאן שהרטוריקה החדשה קשורה לאסכולה הבלגית המיוצגת על ידי חיים פרלמן ואולברכט טיטיקה, והיא עוסקת בהרשעה מחד גיסא, ונוגעת לנמען יותר מאשר בדובר מאידך גיסא, ומשלבת בין הארגומנטציה והרטוריקה בחור אחד מצד שלישי, ומבסס הרטוריקה על בסיס הטיעון מצד רביעי, הוא דואג להקדמות ולטכניקות של הטיעון והטכניקות שלו חמישית, ומרחיב את השיח של הטיעון לכלול את מה שהוא שיפוטי, משפטי, פילוסופי, ופוליטי מהיבט שישי, לאחר שהשיח הטיעוני הוגבל לאריסטו בספרו (אמנות הרטוריקה בשיח שג'ארי, שיח פוליטי ושיח הא הארגומנטציה). יותר מזה, קישרתי את הרטוריקה החדשה, הדימויים הרטוריים (תמונות רטוריות) בכללי, והמטאפורה באופן מיוחד עם מה שהוא טיעוני, והוציאה כל תמונה דקורטיבית ומעודנת. על סמך האמור לעיל, יצוין כי הרטוריקה החדשה, מבחינת גישתה, היא רטוריקה הארגומנטצית אקסלנס, היא עקפה את הרטוריקה וההנאה מצד אחד, וחידשו את השקפותיהם של אריסטו ואיסוקרטס מצד שני. [حمداوي، جميل، ٢٠٢١، ١٦]

המגמה השלישית של ניתוח השיח מגיעה עם גישה פונקציונלית שמתעלה על זו המבנית ותלוי בסמיולוגיה מצד אחד והפרגמטיקה מצד שני ובסוף שנות השבעים פנו אליו כמה מתומכי הזרם השני

כמו טודורוב, שהודה ב־1979- שניתן להבין את סמיולוגיה כרטוריקה עכשווית, התברר שמושג

רטוריקה של השיח תלוי בהתייחסותו כמדע לכל סוגי השיח. מדע עולמי בנושא ובמתודולוגיה שלו, ללא

קשר לשמות השונים שניתנו לו. כפי שאנו מוצאים את מה שהוא מכנה אותו (הדקדוק הגלובלי של

השיח) בניגוד למי שמגביל את זה לשיח המשפטי או הספרותי. למרות הגיוון של חומר השיח, עדיין תהיה אמנות פורמלית כללית החלה על ז'אנרים שונים. (1972-1979) (זרם זה נפגש עם מחקר ניתוח שיח מנקודת מבט פונקציונלית, פרגמטית ולשונית, והוא החל לזרום באופן אינטנסיבי למגמות של מדעי הטקסט. [فضل، مصدر سابق: 66]

המוניטין הרע של הרטוריקה:

כיום אימפריה כזו עשויה להיראות מופרכת. עם זאת, היא איבדה את הברק שלה, לרטוריקה יש מוניטין רע. והביטוי "זו רטוריקה" המוחל על הנאום שאנו רוצים לעוות מעיד על כך. ואנשים רבים מאמינים הרטוריקה היא לא דיסציפלינה, והיא מתייחסת רק לצורה חלולה, וקליפה ריקה מושלם, רטוריקה בשפה היומיומית מגדירה רפרטואר של דימויים מילוליים עם שמות עצם מורכבים. ובמקרה הרע, היא שם נרדף למניפולציה, צביעות וחוסר תום לב. למעשה, החשד לחוסר תום לב ומלאכותיות שמטילה צל על הרטוריקה הוא ישן מאוד. כי זה חוזר למקורות הרטוריקה עצמה. לפיכך, בדיאלוג "גורגיאס", אפלטון מגדיר את הרטוריקה כאמנות המשוכללת של השקר. ולדעתו של אריסטו, הרטוריקה אינה בלתי מוסרית, אלא בלתי מוסרית. במילים אחרות, זהו כלי שניתן להשתמש בו לטוב ולרע. מצידם, קיקרו וקינטיליאן חשים שניהם צורך לציין שנאום אמיתי חייב להיות בהכרח אדם טוב ושהרטוריקה האמיתית חייבת ללכת יד ביד עם המצפון המוסרי. במה, אם כן, תרבות העת העתיקה הקלאסית שונה מזו שלנו (Olivier, 1991, Reboul).

הרטוריקה של השכנוע:

שכנוע הוא אחת הדרכים להשפיע על הזולת, כלומר להפעיל גירויי השפעה במטרה ליצור, לחזק, לשנות או למחוק אמונות, עמדות, שאיפות או דחפים, ובאמצעותם להשפיע על התנהגות.

שכנוע הוא מעשה אמנות של ריכוז אמצעי ההשפעה, מיקוד והתאמה שלהם, אשר מי שנחשפים להם מונעים להאמין להם או להתנהג על פיהם. בעוד שהשפעה יכולה להתקיים גם ללא כוונתו של המשפיע- למשל, בעקבות הזדהות עמו, או ניסיון לחקותו - במעשי שכנוע חייבת להיות התכוונות של המשכנע ומיצוי מרבית האמצעים הנתונים בידיו להצלחת התהליך, אף אם ניסיון השכנוע הוא ספונטני ונדרש להפעילו מיד. הבולט במעשי השכנוע הוא רטוריקה, הפונה באמצעות דיבור אל חושי השמיעה והראייה, וגם לרגשות. בהקשר זה, מעשי השכנוע מהווים כלי השפעה מרכזיים שהמנהיגים יכולים להפעיל על מונהגיהם. [צור, 2004: 29]

הוא מוגדר גם כ "שימוש במילה המדוברת והכתובה, סימנים, שפת גוף, טיעון והיגיון כדי להשפיע על האמונות וההתנהגות של הנמענים." [عرقوب، إبراهيم، 1993: 263]

אריסטו זיהה שלושה רכיבי יסוד בתהליכי ההשפעה והשכנוע באמצעות רטוריקה (מבחינת המימד הפסיכולוגי): (Ethos):

הוא משקלה של אישיות הנואם. הוא כולל מידע מוקדם שיש לקהל הנמענים על הנואם, עוצמתו, אמינותו וההערכה שרווחים לו.

לוגוס (Logos): הוא המרכיב הארגומנטי והרציונלי של הנואם (תוכנו, הגיונו הפנימי ומבנהו).

תוס (Pathos): כולל את האמצעים הרגשיים הקשורים לנאום ואופן השמעתו (אמצעים לשוניים, מחוות, קצב דיבור, סגנון דיבור וכד.). אשר לקשר בין רטוריקה לפסיכולוגיה, אריסטו סבר כי אמצעים פסיכולוגיים עשויים לאפשר לנאומים להציג עצמם באופן שישפר את תדמיתם; שנית, הם מאפשרים להם לשכנע את קהל הנמענים, לאחר זיהוי נכון של האינטרסים והצרכים שלהם; לסייע להם לנסח טיעונים. [צור, 2004: 27]

לשכנוע יש מושגים אידיומטיים רבים מנקודת המבט של מדע התקשורת, ולכן "וולבר שרם" ו"דונלד רוברט" מגדירים שכנוע "כתהליך תקשורת הכולל מידע כלשהו שמוביל להערכה מחדש של תפיסתו את סביבתו, או בחינה מחודשת של צרכיו ודרכי המענה להם, יחסיו החברתיים, אמונותיו או עמדותיו" [رشتي، أحمد، د. جيهان، 1991: 171]

המונח (הרטוריקה החדשה) נחשב לאחד המונחים החשובים ביותר שהופצו במחקרים עכשוויים של רטוריקה ושכנוע, לכן נעסוק במושג הרטוריקה המודרנית:

הרטוריקה של השיח הפוליטי:

רטוריקה פוליטית נועדה להניע את קהל נמעניה להתנהג בדרך רצויה, או להרתיעם מהתנהגות לא

עוסקים בחמישה תחומים: הכנסות המדינה, (deliberative)

רצויה. נאומים פוליטיים או מייעצים

מלחמה ושלום, הגנת המדינה, יצוא ויבוא, וחקיקת חוקים. עניינים אלה קשורים לצורכי

המדינה וליחסים בין מנהיגים למונהגים. הנואם הפוליטי מציג לקהל מאזיניו טיעונים שנועדו לשכנעם כי מגמותיו עולות בקנה אחד עם הצרכים והאינטרסים שלהם, וכדאי להם ללכת בדרכיו. הנואם מציג בדבריו גם חלופות שונות להתנהגות הנמענים, בדרך שתשכנעם להאמין כי החלופה הטובה בעבורם היא זו שהנואם מציע. [נדיר צור, 2004, ע' 70]

החוקר (עמאד עבד אל לטיף) מבחין בין פוליטיקת דיבור או "שיחה" (Political) (Speech) ושיח פוליטי (Political) (Discourse), הראשון יותר ספציפי, והשני כללי יותר, פוליטיקת דיבור או "שיחה" במובן זה הוא "פעילות תקשורתית בעל פה המועברת על ידי השליט לפני הנשלט ועוסקת בפוליטיקה של השלטון", מצד שני, השיח הפוליטי כולל את "כל מה שקשור לפוליטיקה כמרחב למאבק רטורי". בהתבסס על הצעה זו, הרטוריקה הפוליטית; "פעילות פוליטית מושפעת מאוד מהחיים הפוליטיים של החברה, כשהחיים הפוליטיים נוצצים, טהורים ועשירים, הרטוריקה הפוליטית נוצצת, טהורה ועשירה. אבל כאשר קיפאון פוליטי שורר, הרטוריקה הפוליטית נכנסת לשלב של קיפאון, וסובלת מערך חלש והשפעה פוחתת, במיוחד כאשר קיפאון פוליטי קשור למחלת הדיקטטורה". בשורה התחתונה; הרטוריקה הפוליטית קשורה להקשר הפוליטי ולאווירה הפרגמטי, בכל פעם שאווירה מזהה את מקורות הדמוקרטיה, ופלורליזם מפלגתי, העברת השלטון בדרכי שלום, רטוריקה הופעלה פוליטיקה ורטוריקה, בכל פעם שהאווירה מזהה רק קול אחד ומפלגה אחת, והמנהיג, הרטוריקה הייתה מבודדת באווירה של מלאכותיות ומשחקי מילים, הצגת חלומות ורודים לעמים, שפת הדחיינות, פקודות ואיסורים. [عبد اللطيف، عماد، 2010, ע' 28-27].

כמה מחקרים מערביים עדכניים מצביעים על הקשר בין רטוריקה לפוליטיקה, כי הנואם הפוליטי צריך את מנגנוני השכנוע שהרטוריקה מספקת לו, כדי שהנואם הפוליטי יראה ראוי לאמון הציבור. הפוליטיקאי צריך רטוריקה לצורך שכנוע Katia, Segura p13, 2007.]

רטוריקה פוליטית מופעלת בדרך כלל בחמישה תהליכים ההכרחיים לתפקודן של מערכות פוליטיות: 1. איחוד - כלומר, יצירת "קהילות", הבטחת השתתפותוטיפוח שייכות.

2. הענקת לגיטימציה - כלומר, הצדקה של חלוקת העוצמה באוכלוסייה.

3. הנעת האוכלוסייה - כלומר, הכוונה ויצירת מסגרות לפעולה משותפת. ברשתות התקשורת ובערוצי זורמים ללא הפסק מסרים ויוצרים יחסי גומלין בין יוצרי מסרים לנמעניהם, ואלה ישקפו את צבירת העוצמה יותר מאחרים.

4. התמודדות עם קונפליקטים - כלומר, פישוט ועידון מחלוקות, הגדרת קריטריונים חדשים למחלוקות ישנות או מאבק כנגדן.

5. יישום מדיניות - כלומר, הנעה וגיוס לתמיכה במדיניות, או "הרדמה" כדי למנוע התנגדות

למדיניות והפעלתה. [נדיר צור, 2004, ע' 71]

הרטוריקה, הסמכות וזהות:

מעט מחקרים עסקו ביחס של רטוריקה לכוח, אם נוציא מהמערב את מה שאריסטו מתייחס אליו כשקשר רטוריקה לממשל, היחס בין רטוריקה לכוח הוא מערכת יחסים קרובה המוכתבת על ידי הצורך והרצון של הנאום הפוליטי לקבל גישה לכוח כדי להשפיע על המאזין. רטוריקה מיושן, או תקראו לזה רטוריקה סמכות או המשטר, ורטוריקה בהתהוות, או תקראו לזה רטוריקה המהפכה או הציבור. בהקשר זה, יש צורך בביסוס רהיטות ציבורית כדי להתמודד עם הדומיננטיות של רהיטות הסמכות התקשורתית, התרבותית והכלכלית. רטוריקה "מנסה לפטור את מדע הרטוריקה מחלק מההיסטוריה השלילית הארוכה שלו של שירות סמכות על חשבון המאזין או הקהל." הרטוריקה החדשה הזו שואפת לספק לאדם הפשוט המהווה את אבן הבניין הבסיסית של הציבור, בידיעה שהוא מסוגל, אם הוא נחשף לנאום רטורי, לזהות את ההטיות של הנאום הזה, וההגזמות שלו, הכשלים והפרדוקסים של המציאות, והסתירות הפנימיות שלו, והמטרות שהוא מבקש להשיג כדי להיות מסוגל להבחין בין שיח אוטוריטרי, מבקש לשלוט בו, וחופש הביטוי מבקש לשחרר אותו. לכן, זוהי רטוריקה משחררת המספקת לאנשים מנגנונים להתעמת עם הודעות הסמכות ולהתנגד להשפעה הרטורית שלהם. [عبد اللطيف، عماد، ٢٠١٢، ٦١]

רטוריקה ז'נרל:

הרטוריקה היוותה בראשיתה את העדה הראשונה להתבוננות בשפה, ועם המעמד המשפטי הזהוב הזה, הרטוריקה לאחר אריסטו קיבלה ממד רדוקטיבי שבו איבדה את הממד הדינמי הישיר שלה, אז כבר לא. (Todorov Ducrot (Oswald) (לימדו אותה איך לשכנע, אלא היא הפכה לימד איך לייצר שיח יפה. pp: 99-100. (Tzvetan) לאור מצב מצמצם זה, התמקדה הרטוריקה במעקב אחר דימויים של סגנוניות, תוך נטישת הממד החברתי הדיסקורסיבי שלה, מה שהביא חלק לקרוא להילחם בה. לאחר מכן הופיעו ניסיונות התחדשות פיוטיים ורטוריים שהגיעו לשיאם בביסוס מודל רטורי כללי. מתאים למה שהוא ארגומניטצי ומה שדמיוני (סגנוני). הנריך בליט Henrich (Blyth) אומר, "הסיבה ל'רנסנס' הרטורי הזה נובעת בתחום התיאוריה מהחשיבות הגוברת של בלשנות פרגמטית, תיאוריות תקשורת, סמיוטיקה, ביקורת אידיאולוגית וכן פואטיקה לשונית בתחום תיאור תכונות השכנוע של טקסטים". [عبد المطلب، محمد، ٢٠١٥: ٢٢]. רטוריקה מבוססת על שינוי תפיסת הרטוריקה כך שתהפוך למדע ש"יש לו נושא שלו, המושגים הפרוצדורליים שלו ויש לו מטרות ספציפיות." רטוריקה, במובן זה, היא מדע בכללותו. למדע יש כללים השולטים בו, וחוקים שבהם הוא מוסדר. יש לה נושא ספציפי, שבא לידי ביטוי בשיח ההסתברותי, שהוא הרחבה והרחבה של תחומו. יש לה מטרות המיוצגות בהשגת השפעה על המאזין על כל צורותיה ובאמצעים מגוונים. [جبري]

הרטוריקה החדשה וניתוח השיח:

כדי להכיר את הדרכים והאמצעים לשכנוע בכל שיח, ובמיוחד "השיח פוליטי", עלינו להגדיר את המונח הזה "ניתוח השיח":

המושג ניתוח שיח אם נתבונן במושג ניתוח שיח נמצא סתירה חזקה בהגדרתו, סתירה זו נבעה בעיקר מחפיפתו לדיסציפלינות רבות. היכן אנו מוצאים ניתוח שיח פוליטי, "ניתוח שיח חינוכי", "ניתוח שיח ספרותי", וניתוח שיח פדגוגי Iman Abdul Sattar. ٢٠٠٩.

הוא גם שואב את עקרונותיו ממספר מדעים כמו בלשנות, סוציולוגיה וגישות ביקורתיות שונות, וזהו מה גרם לכמה חוקרים להציע לבטל את הגבול המחסום הטכני או הלוגי המקיף שמונע התמחות זו, ושאנחנו משאירים את הגדרתו ליישומים השונים בזירה, כך שנדע "ניתוח שיח חינוכי" בהגדרה מיוחדת, ונדע "ניתוח שיח ספרותי" בהגדרה מיוחדת וכן הלאה, אבל הצעה זו גורמת לנו ללכת על אי-שיטה. [الحباشة صابر, ٢٠١١, ١١٧]. ١١٨ לכן, חוקרים רבים ביקשו להגדיר את ניתוח השיח בצורה מקיפה ואוסרת, והם חילקו זאת לשלושה כיוונים, שהם הראשון: ניתוח שיח כמחקר של שיח. זה נתפס כאמנות החוקרת את השפה כפעילות המעוגנת במכנה, וכתוצר של יחידות החורגות מהמשפט, ודגלי המגמה הזו הם (ואן דייק, שיפרן) ו- (קאמברס).

השני: ניתוח שיח כמחקר של שיחה. השיח נתפס כפעילות אינטראקטיבית במהותה, ולכן הם פחות או יותר מפריכים את ניתוח השיח עם ניתוח שיחה, ואנו מוצאים את הפרספקטיבה הזו בקרב חוקרים רבים במדינות אנגלו-סכסיות.

השלישי: ניתוח שיח כנקודת מבט ספציפית לשיח. המשמעות היא שניתוח שיח הוא שיקול של מנגנוני הגייה המקשרים ארגון טקסטואלי ספציפי לאתר חברתי ספציפי. והדגלים של הטרנד הזה (Haliday) ١ [(Mengunu) باتريك شارودو، دومينيك منغونو، ٤٣-٤٦ ב', ٢٢

מה שמצוין לגבי ההבדל במגמות אלו הוא שמדובר בהבדלים הנובעים מתפיסה שונה של "שיח"; הגישה הראשונה מדמינת את השיח אמירה מבצע פונקציה בעמדה ספציפית, השני מתאר אותו כביטוי מדובר בעל פה בניגוד לטקסט הכתוב, באשר לשלישי, הוא מדמיין אינטראקציה מילולית עם מציאות חברתית ספציפית.

במחקר שלנו נשקול את המושג השלישי של ניתוח שיח, הקושר בין אמירה למציאות חברתית על כל ממדיה. לפיכך, ניתוח השיח מכסה מגוון רחב מאוד של פעילויות, החל מהמחקר המשני של אופן השימוש במילים ו"אמצעים רטוריים", בדיבור מזדמן, להציע לימוד של האידיאולוגיה השלטת של תרבות מסוימת המיוצגת, למשל, על ידי השיטות החינוכיות או הפוליטיות שלה. [جورج يول, ٢٠١٠, ١٢٨]

וניתוח השיח נועד לתת לטקסט קריאה מדויקת המוסכמת על מספר רב של קוראים, וזאת על ידי אחיזה תחילה בכוונות האינפורמטיביות של הכותב, ולאחר מכן את שאר הכוונות שיוצאות מידו של הכותב אל יד הקורא המבצע את תהליך הדקונסטרוקציה והסינתזה או במבע סמיוטי, הקורא מבצע את תהליך (הדה-קונסטרוקציה) (De-construction): לחשוף את מבנה הטקסט על ידי ייצור מבנה אחר שניתן לחזור אליו ולחרוג ממנו בכל רגע, וכן זאת על ידי בנייה על הקריאה הראשונה כדי להגיע לקריאה שנייה, לאחר מכן לקריאה שלישית, ואז לקריאה אינסופית, מטרת ניתוח השיח היא אפוא לעמוד על הסמנטיקה העמוקה יותר של הטקסט, ולתת לטקסט את הקריאה הסמנטית המדויקת ביותר, אולם אנו בטוחים בתחילה שקריאה זו לא תהיה סופית, כי מדובר בקריאה שמושך אותנו לקריאות אחרות שנשלטות ע"י תנאי השיח הראשוניים, כשם שהן נשלטות ע"י תנאי הקריאה. ניתוח שיח הוא מנגנון החורג מכוונות המחבר, חודר לעומקו כדי לחשוף את משמעותו שהמחבר אולי השמיט, ולא דילג על שאלתו. [خالفي حسين، ٢٠١١]. ٢٥

תרבות הדיבור והמודעות הרטורית:

כמו ביוון או ברומא, התרבות הקלאסית מעניקה למילה מקום דומיננטי. המילה שם נחשבת לרכושו של האדם. היא מבדילה זאת ממפלצות, והיא הבסיס לכל המבנה החברתי והתרבותי. חוקים וצדק תלויים בשפה, בדיוק כמו התפקוד הפוליטי של המדינה ויכולתם של יחידים להגיב על מנת לקבל החלטה המחייבת אישית או מחברת את החברה כולה. מכאן ואילך אנו מבינים טוב יותר את העניין וחוסר האמון שמערכת כמו רטוריקה יכולה לעורר. ומה שהופך את יעילות השיח למטרה שלו.

מכיוון שהדיבור חשוב מאוד בחייהם של יחידים וחברה, באמת צריך לשקול בפירוט את ההיבטים השונים של כוחה העצום, אבל גם החושב ביחס שלו באמת ולמוסר הביקורות על העת העתיקה על הרטוריקה מעידות יותר מכל על העניין לראות את המילה בשימוש טוב. היום, למרות שאנחנו מדברים כל יום, עם זאת, אנחנו בקושי מבינים את המקום שהדיבור תופס בחיינו. אצלנו הכל קורה כאילו הדיבור מובן מאליה, כאילו זה משהו טבעי לנו. כתוצאה מכך, הרטוריקה נראית לנו מיותרת. בקיצור, הביקורות שאנו מותחים על הרטוריקה קשורות פחות לשימוש שלה ברטוריקה מאשר לחוסר התועלת שלה. הרטוריקה כבר לא מדברת אלינו, כי אנחנו כבר לא חיים בתרבות דיבור. התמונה הייתה מפילה את המילה. עם זאת, השאלה היא לא האם הדימוי גובר על המילים. יש את רהיטות הדימוי כמו שיש את רהיטות המעשה. במקום זאת, המודעות הרטורית היא שחסרה לנו. אחרי שהיה מלא חיים בעבר. הכל

קורה היום כאילו מילה ותמונה מאפשרים לנו לבטא את נקודת המבט שלנו באופן

ספונטני, בעוד שבמשך מאות שנים, שקלנו מילה ותמונה לתפקד כמו הרבה דברים מסודרים בצורה מדויקת, ומיועד לציבור (לקהל). מתי יחזור אובדן התודעה הרטורית שלנו? במאמרו על מקור השפות, רוסו עושה ביטוי מילולי להרחבה ישירה של האישיות שלנו. הדיבור, לדעתו, יעיל באופן טבעי מכיוון שכל הגברים נולדים בעלי ביטוי (סדרתטלויזיה, רהוטים). ואם הם יפנו לטכניקה כמו רטוריקה כדי לבטא את עצמם ביעילות, זה בגלל שהם למעשה שכחו את הנטיות המולדות שלהם. מנקודת מבטו של רוסו, הרטוריקה היא סימן לדקדנס ולרוע בלתי נמנע. כי יש צורך למרות הכל להתבטא ברהיטות (באופן ריטורית). עם זאת, שימו לב שרוסו מודע לחלוטין לחשיבות הרטוריקה, גם אם הוא מתחרט. הכי טוב: כדי להמחיש את הדוגמה (האגדית) לשפה טבעית רהוטה, חייב לפנות, באופן פרדוקסלי, לרטוריקה, אבל רהוט אינו מזהה את עצמו. אבל מאז שנות השבעים של המאה העשרים, הרטוריקה הפכה לנושא להתעוררות גדולה של עניין. הוקדשו לה כמה יצירות, שהראו שהיא העבירה מושג מורכב מאוד של שפה: Jean Jacques Rousseau]] 'Rousseau.

הרטוריקה הפמיניסטית:

השיח הפמיניסטי נחשב לעבודה של הפקת או לימוד שיח פמיניסטי. בהתאם, זהו תחום חדש למדי שמכניס את הנרטיב של כל הדמוגרפיה של הנשים לתוך הפדגוגיה של הרטוריקה. חוקרי השיח הפמיניסטי מבקשים להביא נשים וסיפוריהן אל ההיסטוריה של הרטוריקה; שילוב סוגיות בתיאוריה ורטוריקה פמיניסטית; היא מייצרת ביקורת רטורית מנקודות מבט פמיניסטיות [Eduard Apalkov, ויקי]. בשנת 1973 החוקרת הפמיניסטית (קרלין.קורס-קמפבל) כתבה מאמר רב השפעה, הרטוריקה של שחרור נשים: אוקסימורון Oxymoron, The Rhetoric of Women's Liberation: שהפנה את תשומת הלב שלהפמיניסטיות לתפקידן של נשים כמתקשרות במסגרות רטוריות, והיחס של התיאוריה הפמיניסטית לחקר הרטוריקה.

החוקרת הפמיניסטית (פטרישיה ביזל) ציינה ב1992- שהקאנון הקלאסי של הרטוריקה מורכב כמעט כולו מסופרים גברים משכילים היטב. בנוסף, רטוריקאיות פמיניסטיות טענו שעולם הרטוריקה מלא בערכים פטריארכליים. כדי לטפל בבעיה הנתפסת הזו, הם עשו מאמצים לכלול נשים סופרות בהיסטוריה של הרטוריקה; היא הצביעה על הקשרים בין סוגיות פמיניסטיות לתיאוריות רטוריות; הוא כתב ביקורת רטורית מנקודת מבט פמיניסטית. אקדמאים אלה קיבלו בתחילה השראה ממחקר פמיניסטי מחוץ ללימודי רטוריקה וקומפוזיציה, אבל בסופו של דבר הם פיתחו אסכולה נבדלת בתוך מסורת זו. [Royster & Kirsch, (2012)]

הרטוריקה והשיח הפוליטי הפמיניסטי:

הדרך הישראלית לפמיניזם:

הגל הפמיניסטי הראשון בישראל היה עוד בתקופת הישוב. שיאו היה המאבק בראשית שנות ה-70. החל להישמע קול המחאה כנגד האפליה העדתית. שולמית אלוני הקימה את התנועה לזכויות האזרח. ב-1972 הקימו מרשה פרידמן ומרלין ספר את תנועת הנשים הרדיקלית נלחם (נשים לחידוש חברתי). כשם שמחאת שאפשרה לנשים רבות להיכנס לשוק העבודה סייעו לחיזוק מיתוס השוויון. נשים למען זכות בחירה לנשים למוסדות היישוב בשנים 1919-1926. הגל השני החל מפלס דרכו סמוך למלחמת יום הכיפורים ובעקבותיה. מינויה של גולדה מאיר לראש ממשלה, הפריחה הכלכלית לא היו מודעות לעובדה כי נותבו לתחומי עיסוק נשיים ומשניים. הן נעדרו כמעט לחלוטין ממרכזי קבלת ההחלטות של הכלכלה והפוליטיקה. הדילמות בשאלה מהו שיח פמיניסטי מודגמות בצורה הדרמטית ביותר בתופעה הגדלה בממדיה של נשים מגייסות את נשיותן או אימהותן לצורך כניסה לשיח הפוליטי. החל משנות ה-80 נשים מגייסות את הלגיטימציה הרבה שיש לאמהות ולנשיות בחברה הישראלית, כדרך להשתתפות בשיח הפוליטי שממנו הן מודרות. [חנה הרצוג, 2009: 7]

דוגמה יישומית לניתוח השיח הפמיניסטי "גולדה מאיר" לדוגמה:

גולדה מאיר:

גולדה מאיר הייתה ראש הממשלה הרביעי של ישראל. היא נבחרה לתפקיד לאחר מותו של אשכול. ממשלתה ה-14 במניין ממשלות ישראל, הוצגה בפני הכנסת השישית ב-17 במאס, 1969 על פי קווי היסוד של ממשלת אשכול. סיעת הרוב בקואליציה הייתה מפלגת העבודה (שהורכבה מאז ינואר 1968 מסיעות מפא"י, אחדות העבודה וחברים ברפ"י). מאיר עמדה בראש שלוש ממשלות, והנהיגה את "המערך" (שהורכב בינואר 1969 ממפלגת העבודה ומפ"ם) בבחירות לכנסת השביעית והשמינית. עד אוגוסט 1970, עת פרשו ממנה שרי גח"ל בעקבות אישור תוכנית רוג'רס השנייה, עמדה מאיר בראש ממשלת ליכוד לאומי. ממשלתה השלישית התקיימה כחודש ימים בלבד, עד 11 באפריל, 1974, כאשר התפטרה בעקבות פרסום דו"ח הביניים של ועדת אגרנט לחקירת מלחמת יום הכיפורים. [צור, 2004: 130]

ניתוח השיח שלה:

גולדה מאיר, לא היטיבה לנאום. לשונה הייתה עממית ודלה והרטוריקה שלה נעדרה מימד אסתטי מרגש. אבא אבן, שהיה שר החוץ בממשלתה, טען כי מאיר השתמשה באוצר מילים בן 300-200 מילים בלבד (מעריב, 1998, 29, 9, טען שמעון פרס: "המילים שלה לא היו שעשועי לשון, קישוטי רטוריקה, אלא מילים שהפכו לכלי עבודה." מישלב הדיבור שלה התאפיין ב"לשון פשוטה" ובמעט מאוד פורמאליות לשונית. היא שילבה ברטוריקה שלה אמצעים פסודו-לוגיים, כמו, הסחה (היטפלות לפרטים שוליים בטיעוני יריביה הפוליטיים, תוך הצגת עמדות היריבים כאילו הופרכו כולן) והסטה (העברת נושא השיחה לנושא אחר תוך העמדת פנים שההעברה נועדה ליצור טיעון הגיוני להוכחת הנושא האמיתי). היה לה קול מעובה, דיבור איטי, ומבטא אנגלו-סקסי כבד עם שרידים רוסיים ויידישיים מודגשים. מאיר זכורה כמי שהירבתה להשתמש בביטוי "אני מזועזעת", שהשתמשה בו בעיקר לנוכח ניסיונות לערער על עמדותיה או עמדות מפלגתה, או למתוח עליהם ביקורת. היא נהגה להניח את ידה על לוח לבה ולומר, כשהיא מושכת את ההברות לאטן: "אני מזועזעת, ממש מזועזעת" (מעריב, 1998, 29, 9, ניתוח 32 נאומים שנשאה גולדה מאיר מעל דוכן הכנסת בשנים 1974-1979 מעלה, כי ב-38% בקירוב מהם בלטה רטוריקה מרדימה, שנועדה להרגיע את הציבור. [שם: 98] ועל ידי ניתוח השיח של השרים באותה תקופה לפי השפה המשתמשה בנאומיהם, נמצא שהם ארוכים, משעממים, דומים וחסרי השיח הרטורי. מכאן שניתן לראות את הדמיון בין השיח הגברי והנשי, דרך עוצמתו וחולשתו, והשימוש באמצעי שכנוע על פי תרבות הפוליטיקאי, ניסיונו הפוליטי ובחירת המילים בקפידה רבה למטרות ספציפיות, ובהזדמנויות שונות, לשכנע את הציבור, או להרגיע אותו במקרות של מלחמות, או לכסות על שחיתות בממשלה. כפי שראינו, לפי הניתוח, נאומה של גולדה מאיר דומה לנאומי הנשיאים שהיו בממשלתה מבחינת השימוש בשפה פשוטה ומבחינת הדיבור הארוך והיעדר הרטוריקה שלהם. אולי אנחנו לא. מצא זאת עם פוליטיקאית אחרת השונה בתרבותה ובניסיונה הפוליטי, כפי שנראה בפרק הבא.

המסקנות:

1. הרטוריקה היא אמנות הנאום והשכנוע הבריות ושידול הדעת, והיא גם השימוש הפרפורמטיבי בשפה למטרות השכנוע.

2. תולדות הרטוריקה משקפות מחלוקת עמוקה בין הוגים הרואים בה שיח אשלייתי, המרחיק אותנו מדיעת האמת, לבין אלה הרואים בה חלק בלתי נפרד מן השימוש הלוגי בדיבור או לחלופין – מן הממד היצירתי והמשחקי של התקשורת האנושית.

³רטרוריקה פוליתית נועדה להניע את קהל נמעניה להתנהג בדרך רצויה, או להרתיעם מהתנהגות לא רצויה. ⁴המושג ניתוח שיח אם נתבונן במושג ניתוח שיח נמצא סתירה חזקה בהגדרתו, סתירה זו נבעה בעיקר מחפיפתו לדיסציפלינות רבות. היכן אנו מוצאים ניתוח שיח פוליטי, "ניתוח שיח חינוכי", "ניתוח שיח ספרותי", וניתוח שיח פדגוגי. ⁵השיח הפמיניסטי נחשב לעבודה של הפקת או לימוד שיח פמיניסטי. בהתאם, זהו תחום חדש למדי שמכניס את הנרטיב של כל הדמוגרפיה של הנשים לתוך הפדגוגיה של הרטרוריקה. ⁶הגל הפמיניסטי הראשון בישראל היה עוד בתקופת הישוב. שיאו היה המאבק בראשית שנות ה-⁷. החל להישמע קול המחאה כנגד האפליה העדתית. ⁷השיח הפמיניסטי מתמקד בחוויה הנשית בתרבות, בניסיון לבסס מודל חדש של קריאה וכתיבה, התנהגות וניתוח, לנוכח התרבות הפטריארכלית הגברית. ⁸השיח הפמיניסטי מבחינת הנושא ידע שינויים וכיוונים רבים, בשל הגלים והשלבים שעברו, כמו גם התפיסות האינטלקטואליות שהוא משתייך אליהן. מנהיגים ישראלים במצבי לחץ, ישראל: הוצאת הקבוץ

המקורות:

- ¹. צור, נדיר, (²⁰⁰⁴) רטרוריקה פוליטית- המאוחד. ¹ צור, נדיר, (²⁰⁰⁴) רטרוריקה פוליטית- המאוחד.
- ². אריסטו, תרגום: גבריאל צורן, (²⁰⁰²) רטרוריקה, תל-אביב: ספרית פועלים.
- ³. הויזינגה, [¹⁹³⁸: ¹⁹⁶⁸] האדם המשחק, על מקור התרבות במשחק, תרגום: ש. מוהליבר, ירושלים: מוסד ביאליק.
- ⁴. ראוואן מגיד רשיד. (²⁰¹⁵) הפונקציה של המטפורה בדיסקורס הפוליטי הישראלי. יוסי שריד לדוגמה. תואר דוקטור לפילוסופיה בשפה העברית. אוניברסיטת בגדאד. פקולטת השפות.
- ⁵. آن روبول و جاك موشلر , التداولية اليوم علم جديد في التواصل , ²⁰⁰³, ترجمة: سيف الدين. دغفوس, لبنان.
- ⁶. ايات سالم, د. رحيم راضي. ²⁰²² التحليل اللغوي للخطاب الحجاجي (شمعون بيرس. انموذجاً). مجلة كلية الاداب/ جامعة بغداد المجلد ³ العدد ¹⁴³.
- ⁷. جاك موشلر – آن ريبول: القاموس الموسوعي للتداولية, ²⁰¹⁰, المركز الوطني للترجمة. – تونس.
- ⁸. روبرت شولتر. (¹⁹⁹³) السيمياء والتأويل, ترجمة: سعيد الغانمي, بيروت, المركز الثقافي.

٩. زهور نجدت, د. رحيم راضي. ٢٠٢٢. النكتة والكاريكاتير باللغة العبرية (دراسة لغوية).
مجلة كلية الاداب. المجلد ٣ العدد ١٤٢.
١٠. مجيد عبود. ٢٠١٨. البعد الديني في القصة العبرية الحديثة. مجلة كلية اللغات العدد ٣٧.

11. Iman Abdul Sattar 2009. The Quest for Stability in Willa Cathar's. Journal of the College of Languages. Volume, Issue 20.
12. Corbett, Edward P.J. 1971. Classical Rhetoric for the Modern Student. New York: Oxford UP.
13. Kupferberg, I. & Green, D. (1998). Metaphors enhance radio problem discussions. Metaphor and Symbol.
14. Lakoff, G. & Johnson, M. (1980). Metaphors we live by. Chicago: The University Press.
15. Berger, E. (1991). Metaphor, mind and machine: An assessment of the sources of metaphors of mind in the works of selected educational theorists. Unpublished doctoral dissertation. New York: New York University.
16. Forceville, C. (1994). Pictorial metaphor in advertisements. Metaphor and Symbolic Activity.